

Tijne Berg-le Clercq

Ośrodek dla Młodzieży i Rodzin (CJG) oraz ośrodki SPIL w Eindhoven, Holandia

---

Dziecko Krzywdzone : teoria, badania, praktyka 12/2, 24-36

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ośrodek dla Młodzieży i Rodzin (CJG) oraz ośrodki SPIL w Eindhoven, Holandia

Eindhoven to jeden z 415 okręgów miejskich na południu Holandii. Wsparcie dla rodziców oferowane jest tam za pośrednictwem położonego centralnie Ośrodka dla Młodzieży i Rodzin (CJG) oraz kilku ośrodków dzielnicowych (ośrodków SPIL). Skrót SPIL pochodzi od wyrazów Spelen (zabawa), Integ-reren (integracja) i Leren (nauka). W roku 2007 rząd krajowy wydał decyzję, na mocy której do 2011 roku w każdym okręgu miejskim miał powstać Ośrodek CJG. Ośrodki SPIL były tworzone jeszcze wcześniej. W Eindhoven CJG i ośrodki SPIL oferują usługi zarówno ogólnodostępne, adresowane do wszystkich rodzin, jak i skierowane do rodzin z grup ryzyka; ośrodki SPIL mają jednak zróżnicowa-ny profil działalności zależnie od potrzeb rodziców i dzieci w danej okolicy.

Organizacja zgłaszająca: Holenderski Instytut Młodzieży — Holandia

Dane kontaktowe: Tijne Berg-le Clercq, Starszy Specjalista ds. Młodzieży i Polityki Rodzinnej, Ho-lenderski Instytut Młodzieży: t.berg@nji.nl

SŁOWA KLUCZOWE:

RODZICE, WSPARCIE, RODZINY, INTEGRACJA, DZIECI, MŁODZIEŻ

I. Podstawowe informacje

Ramy teoretyczne/konceptualne

Nie znaleziono informacji dotyczących ram teoretycznych będących podstawą działa-nia ośrodków SPIL. Nazwa SPIL to skrót pochodzący od wyrazów Spelen (zabawa), Integ-reren (integracja) i Leren (nauka). Działanie ośrodków było początkowo oparte na czterech filarach¹:

- 1) **filary pedagogiczny** — każdy ośrodek opracowuje własny plan pedagogiczny, w ramach którego partnerzy określają politykę ośrodka oraz sposoby zapewnienia dzieciom właściwej edukacji i opieki. Dodatkowo wypracowano zestaw procedur ogólnych obejmujących wszystkie Ośrodki SPIL, np. procedurę postępowania w przypadkach przemocy rówieśni-czej, w przypadkach (podejrzenia) krzywdzenia dzieci czy model angażowania rodziców;
- 2) **filary fizyczny** — filar ten dotyczy warunków lokalowych. Pierwotnie zakładano, że wszystkie usługi edukacyjne, opiekuńcze oraz grupy wspólnej zabawy znajdują się we wspólnym budynku.
- 3) **filary zarządzania** — chodzi o praktykę zarządzania ośrodkiem. Dotyczy to np. kwestii własności budynku, sprzątnięcia czy zapewnienia bezpieczeństwa.
- 4) **filary finansowy** — ośrodki SPIL generują określone koszty, wynikające z użytkowania lo-kalu, prowadzenia wsparcia dla rodziców, koordynowania i zarządzania. Wydatki te są pokrywane przez władze miejskie Eindhoven ze składek partnerów.

¹ Gemeente Eindhoven (2004). 4 pijlers van Spil. Door de gemeenteraad vastgesteld op 20 december 2004 & Gemeente Eindhoven (2009). De realisatie van SPIL centra.

Historia

4 lutego 2002 roku rada miejska Eindhoven zaaprobowwała plan na najbliższe 10–15 lat tworzenia w mieście ośrodków SPIL². Do roku 2012 powstało takich ośrodków 45, z czego 20 było w pełni ze sobą zintegrowanych. Docelowo w 2015 roku ma istnieć 57 ośrodków SPIL³. Bazując na zasadzie wczesnej identyfikacji dzieci z grup ryzyka, władze miejskie zdecydowały się na politykę wspierania rodziny, w ramach której świadczenia oferowane są w bezpośredniej łączności ze szkołami podstawowymi znajdującymi się w rejonie danego ośrodka SPIL. Zakładano bowiem, że szkoły, żłobki i przedszkola są najlepszymi instytucjami, które mogą identyfikować dzieci i rodziców z grup ryzyka, ponieważ mają codzienny, utrzymujący się przez kilka kolejnych lat, kontakt z dziećmi i ich rodzinami. Co więcej, mając możliwość formalnego i nieformalnego kontaktu z rodzicami, pozwalają na łatwą komunikację z nimi w zakresie rozwoju dziecka czy na wczesnym etapie pojawienia się problemów. Badania przeprowadzone w Eindhoven wykazały, że ani zespoły pracujące z młodzieżą w szkołach, ani sieci świadczące usługi na rzecz młodzieży w społeczności lokalnej nie były dotychczas w stanie równie wcześnie identyfikować problemów. Ośrodki SPIL opierają się także na zasadzie kontynuowanej i zintegrowanej nauki oraz rozwoju dziecka w jednym miejscu. Ośrodki zapewniają również infrastrukturę odpowiadającą oczekiwaniom rodziców i dzieci w zakresie opieki przedszkolnej, edukacji, zabawy, opieki po szkole, aktywności sportowej, edukacyjnej i kulturalnej.

W Eindhoven wsparcie dla rodziców zapewniane jest nie tylko na miejscu – w samych ośrodkach SPIL, ale też w domu, w przychodniach pediatrycznych, szkołach średnich, lokalnych świetlicach oraz w Ośrodku dla Młodzieży i Rodzin (CJG) w centrum Eindhoven. CJG przeznaczone jest dla tych rodziców, którzy nie mogą lub nie chcą korzystać z pomocy w swojej okolicy⁴. CJG — powstałe w 2007 r. — jest organizacją „sieciową” obejmującą swym działaniem całe Eindhoven⁵. Ośrodek funkcjonuje też wirtualnie — online.

Tworzenie ośrodków CJG w Holandii jest wynikiem kilku procesów⁶. Z jednej strony, do ich powstania przyczyniły się decyzje rządu centralnego i krajowe uregulowania legislacyjne — rząd holenderski zdecydował o zakładaniu takich placówek, żeby ujednoczyć krajową politykę ds. dzieci i młodzieży i stworzyć sieć łatwo dostępnych lokalnych ośrodków pozwalających rodzicom, młodym ludziom i profesjonalistom uzyskać odpowiedzi na pytania dotyczące rodzicielstwa i dorastania⁷. Z drugiej strony, istnienie CJG jest wynikiem zmian i działań realizowanych przez władze miejskie — np. przedstawienia rządowi krajowemu raportu siedmiu miast (w tym Eindhoven) w 2006 r. Raport wyodrębnił kilka obszarów problemowych związanych ze świadczeniami na rzecz rodziny i rodziców na poziomie lokalnym:

² EUKN. (2006). *Baw się i ucz — metoda pracy z dziećmi*, Eindhoven, Holandia, <http://tinyurl.com/65yk6zn>

³ Kernan, M. (2012). *Parental Involvement in Early Learning: A review of research, policy and good practice*, raport przygotowany przez Margaret Kernan (ICDI) w imieniu Fundacji Bernarda van Leer, Haga.

⁴ Gemeente Eindhoven (2012). *Raadsinformatiebrief Betreft Centrum Jeugd en Gezin Eindhoven*. Raadsnummer 12R4786.

⁵ Gemeente Eindhoven (2010). *Centrum Jeugd en Gezin Voortgangsrapportage 2007–2010*. Eindhoven: gemeente Eindhoven.

⁶ Schnieders, A. (2008). *Het CJG in zicht. Onderzoek naar de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin in Nederland*. Groningen: Hanzehogeschool Groningen.

⁷ Prinsen, B. & Prakken, J. (2007). *Ośrodki dla Młodzieży i Rodzin — możliwości i dylematy*, tłumaczenie artykułu z niderlandzkiego: Centra voor Jeugd en Gezin: kansen en dilemma's, Jeugd en Co Kennis, 1(2).

- brak należytego uwzględnienia potrzeb dzieci, młodzieży i rodziców w podejmowanych działaniach,
- niewystarczające docieranie do rodzin z grup ryzyka,
- brak „właściciela” problemu w złożonych przypadkach,
- zbyt luźna współpraca pomiędzy organizacjami,
- brak wspólnej wizji, planu i metodologii.

Innymi słowy, dostępne wsparcie dla rodzin i rodziców było niewystarczające, ponieważ nie uwzględniało lokalnych potrzeb, nie było zapewniane w odpowiednim czasie i nie wystarczająco blisko domu. W opracowanym raporcie siedem ośrodków miejskich stworzyło wspólną wizję pomocy rodzicom na poziomie lokalnym. W 2007 roku rząd krajowy nałożył na wszystkie miasta obowiązek stworzenia lokalnych ośrodków CJG do roku 2011. Zgodnie z wydaną regulacją prawną, ośrodki takie mają świadczyć następujące usługi podstawowe⁸:

- pediatryczna opieka zdrowotna (przychodnie dziecięce i lokalne placówki służby zdrowia);
- pięć obszarów wsparcia dotyczących rodzicielstwa i dorastania: informacja i doradztwo, identyfikowanie potencjalnych problemów, poradnictwo i konsultacje, wsparcie pedagogiczne w mniej złożonych sprawach, koordynacja wsparcia na poziomie lokalnym;
- kontakt z bardziej wyspecjalizowanymi instytucjami świadczącymi usługi na rzecz dzieci i młodzieży;
- kontakt z instytucjami edukacyjnymi (za pośrednictwem tzw. zespołów opieki i poradnictwa szkolnego wyodrębniających uczniów z problemami i rozwiązujących problemy możliwie wcześniej).

CJG łączy więc dostępne lokalnie usługi dotyczące zdrowia, dorastania i edukacji. Poza tym istnieje wiele świadczeń, które mogą być oferowane przez ośrodek w formie dopasowanej do lokalnych potrzeb. Usługi takie obejmują np. opiekę nad dzieckiem, pracę socjalną, pracę z młodzieżą, podstawową opiekę zdrowotną (lekarz pierwszego kontaktu, opieka ginekologiczna, położnik) oraz poradnictwo dotyczące spłaty długów.

W czerwcu 2012 roku spośród 415 ośrodków miejskich w Holandii prawie wszystkie, za wyjątkiem czterech, miały na swoim terenie placówkę CJG działającą zgodnie z określonymi powyżej kryteriami ustawowymi⁹.

Grupa docelowa

W przypadku ośrodków SPIL grupą docelową są dzieci w wieku 0–12 lat, ich rodzice i opiekunowie. Wyodrębnia się też bardziej zawężone grupy docelowe zależne od wieku:

- dzieci w wieku 0–2¼ roku,
- dzieci w wieku 2¼–6 lat,
- dzieci w wieku 6–12 lat.

Każda placówka ma nieco inny profil, w zależności od społeczności w jakiej działa, oraz konkretnej grupy dzieci i rodziców, do których jest skierowana. Edukacja specjalna i przed-

⁸ Holenderski Instytut Młodzieży (2010). *Ośrodki dla Młodzieży i Rodzin*. Utrecht: Holenderski Instytut Młodzieży.

⁹ RIVM (2012). *Centrum voor Jeugd en Gezin. Nationale Atlas Volksgezondheid*, versie 4.8, 14 juni 2012, www.zorgatlas.nl/thema-s/jeugd/centrum-jeugd-en-gezin/

szkolna oraz/lub programy wczesnej edukacji oferowane są konkretnym potrzebującym dzieciom.

Nie tylko ośrodki SPIL w Eindhoven, ale też miejscowa placówka CJG oferuje zarówno usługi uniwersalne, dostępne dla wszystkich, jak i bardziej sprofilowane, skierowane do rodzin z grup ryzyka. Wydział 1 CJG przeznaczony jest dla wszystkich osób biorących udział w wychowaniu dziecka (rodziców, opiekunów, profesjonalistów), a Wydział 2 skupia się na dzieciach i młodzieży z rodzin z grup ryzyka¹⁰.

Dostępność

Ośrodki SPIL działają lokalnie, dzięki czemu są łatwo dostępne. Wszystkie mają tę samą podstawową strukturę, oferują usługi w zakresie edukacji podstawowej, zabawy i opieki nad dzieckiem. W każdej społeczności uwzględnia się jednak konkretne potrzeby charakterystyczne dla danej lokalizacji. Kluczowe są potrzeby użytkowników, tzn. dzieci i rodziców¹¹. Każdy ośrodek ma więc swój własny unikalny charakter, odzwierciedlający potrzeby rodziców i dzieci. CJG oferuje wsparcie rodzicielskie w różnej formie: przez e-mail, telefonicznie lub w czasie osobistych spotkań. Dodatkowo, na oficjalnej stronie miasta Eindhoven dostępne są mapki poszczególnych dzielnic, wskazujące lokalizację najbliższej placówki zapewniającej pomoc rodzicom, przede wszystkim lokalnych ośrodków SPIL i przychodni pediatrycznych¹².

Cele

Ogólnym celem działania ośrodków SPIL jest wzbogacenie dostępnej infrastruktury pedagogicznej na terenie miasta Eindhoven i w jego poszczególnych dzielnicach, poprzez organizację:

- stałej i prowadzonej w sposób zintegrowany ścieżki edukacyjnej dla dzieci w wieku 0–12 lat,
- wsparcia dla rodziców dopasowanego do ich konkretnych potrzeb¹³.

Celem istnienia CJG i ośrodków SPIL w Eindhoven jest stworzenie wszystkim dzieciom szansy na dobry rozwój, poprzez objęcie ich i ich rodziców wsparciem oferowanym możliwie wcześniej, blisko domu, z uwzględnieniem ich atutów i potrzeb.

CJG w Eindhoven nazywane jest „centrum wiedzy”; jego działania to przede wszystkim:

- koordynowanie programów wspierania rodziców oferowanych w poszczególnych dzielnicach miasta,
- rola regionalnego punktu kontaktowego dla rodziców z Eindhoven i pobliskich miasteczek borykających się z problemami rodzicielskimi,

¹⁰ Koevering, B. van de (2011). *Centrum voor jeugd en gezin*, prezentacja przedstawiana w czasie okrągłego stołu Eurochild FPS TWG „Rola władz lokalnych we wspieraniu rodziców”, 20 maja 2011 r.; Reumers, L. (2011). *Centrum voor jeugd en gezin*, prezentacja przedstawiana w czasie okrągłego stołu Eurochild FPS TWG „Rola władz lokalnych we wspieraniu rodziców”, 19 maja 2011 r.

¹¹ Eindhoven Brainport. SPIL Centres : www.eindhoven.eu/en/Want_to/Want_to_work/Preparation_Phase/Education/Kinderopvang/SPIL%20centers

¹² Centrum Jeugd en Gezin Eindhoven. Advies en hulp: http://www.cjgeindhoven.nl/showsite.asp?map_id=51527&title=Advies+en+hulp

¹³ Kernan, M. (w przygotowaniu). *Udział rodziców we wczesnej edukacji: przegląd badań, polityk i dobrych praktyk*. Raport przygotowany przez Margaret Kernan (ICDI) w imieniu Fundacji Bernarda van Leer, Haga.

- rozwój zawodowy profesjonalistów,
- zarządzanie przypadkiem w sytuacji rodzin borykających się z wieloma problemami¹⁴.

Wydział 1¹⁵ CJG ma następujące cele:

- stwarzanie lepszych możliwości rozwoju dzieciom i młodzieży,
- realizacja podstawowego zadania, czyli zapewnienie niezbędnego wsparcia wszystkim osobom uczestniczącym w wychowaniu dzieci (rodzicom, dziadkom i półprofesjonalistom).

Wydział 2 CJG ma następujące cele:

- możliwie wczesne dostrzeżenie problemów w rodzinie,
- szybkie działania podejmowane przez profesjonalistów odpowiedzialnych za wsparcie zgodnie z zasadą „jedna rodzina, jedno dziecko, jeden plan”¹⁶,
- obniżenie poziomu stresu w rodzinie przez stworzenie dzieciom bezpiecznego otoczenia.

Działania

Każdy ośrodek SPIL oferuje przynajmniej wczesną edukację dla dzieci; zabawę i naukę; szkolnictwo podstawowe; opiekę dzienną; wsparcie dla rodziców; publiczną opiekę zdrowotną dla dziecka oraz dostęp do poradnictwa i świetlic dla młodzieży. Wszystkie ośrodki mają taką samą podstawową strukturę, na którą składa się edukacja podstawowa, zabawa i opieka. W grupie dzieci w wieku 0–2¼ roku większość uwagi skupia się na wychowaniu, opiece i edukacji. Na tym etapie dziecko objęte jest przede wszystkim opieką przychodni pediatrycznej i żłobka. W przypadku dzieci w wieku od 2¼ do 6. roku życia podstawowy nacisk kładzie się na zabawę i naukę. Wśród dzieci w grupie wiekowej 6–12 lat ważna jest przede wszystkim edukacja i uczenie się. Edukacja specjalna i przedszkolna oraz/lub programy wczesnej edukacji oferowane są konkretnym potrzebującym dzieciom.

Ośrodki SPIL zapewniają wszystkim rodzicom wsparcie w obowiązkach rodzicielskich, organizując spotkania informacyjne dotyczące rodzicielstwa, wykłady, szkolenia dla rodziców, kursy rodzicielskie i bardziej wyspecjalizowane interwencje dotyczące zaburzeń zachowania, problemów rozwojowych czy emocjonalnych. Częścią ośrodka SPIL jest przychodnia dziecięca dostępna nieodpłatnie i oferująca kursy i poradnictwo dla rodziców. W niektórych dzielnicach ośrodki SPIL świadczą więcej usług, np. edukację specjalną dla dorosłych, programy dotyczące bezpieczeństwa, świetlice po zajęciach szkolnych i poradnictwo dla młodzieży. Zespół ds. młodzieży działający w ramach ośrodka pełni rolę koordynatora w przypadkach wieloprotblemowych rodzin i/lub dzieci. Zespół koordynuje fachową pomoc zapewnianą przez różnych profesjonalistów, działając w zgodzie ze wspomnianą wcześniej zasadą „jedna rodzina, jedno dziecko, jeden plan”. Zespół jest też odpowiedzialny za komunikowanie się z rodziną i innymi profesjonalistami.

¹⁴ Gemeente Eindhoven (2012). *Raadsinformatiebrief Betreft Centrum Jeugd en Gezin Eindhoven*. Raadsnummer 12R4786.

¹⁵ Koevering, B. van de (2011). *Centrum voor jeugd en gezin*, prezentacja przedstawiana w czasie okrągłego stołu Eurochild FPS TWG „Rola władz lokalnych we wspieraniu rodziców”, 20 maja 2011 r.; Reumers, L. (2011). *Centrum voor jeugd en gezin*. Prezentacja przedstawiana w czasie okrągłego stołu Eurochild FPS TWG „Rola władz lokalnych we wspieraniu rodziców”, 19 maja 2011 r.

¹⁶ Profesjonaliści tworzą program pomocy i wsparcia dla dzieci oraz rodziny traktowanej jako system zintegrowany. W ramach programu współpracują ze sobą różni profesjonaliści, wspólnie tworzą zintegrowaną koncepcję pomocy i opieki. Jeden z profesjonalistów pełni rolę managera danego przypadku, koordynuje program w odniesieniu do danej rodziny — Prinsen, B. (2008). *Projekt holenderski: integracja usług na rzecz rodziny*. Utrecht: Holenderski Instytut Młodzieży.

Jak wspomniano powyżej, CJG składa się z dwóch wydziałów. Wydział 1 zapewnia wsparcie dla rodziców. Składa się na nie:

- **Centrum oferujące wsparcie** wszystkim osobom uczestniczącym w wychowywaniu dziecka (profesjonalistom, rodzicom i opiekunom). Dodatkowo CJG daje rodzicom możliwość kontaktu mailowego lub telefonicznego z tzw. asystentem pedagogicznym (AP). W godzinach otwarcia ośrodka rodzice mogą przychodzić bez konieczności umawiania wizyty, otrzymać informację albo porozmawiać z AP o rodzicielstwie. Rodzice mogą się też umawiać wcześniej, by skorzystać z określonych usług.
- **Współpraca profesjonalistów.** Usługi na rzecz rodziców świadczone są skuteczniej, jeśli opierają się na współpracy, wymianie wiedzy i koordynacji działań. CJG zapewnia następujące usługi profesjonalistom: informację o wychowywaniu dzieci, możliwych problemach i zaburzeniach; szkolenia; wsparcie dla działań podejmowanych w najbliższej okolicy; ulepszanie i wprowadzanie innowacyjnych metod pracy; wymianę wiedzy i doświadczeń; informację o istniejącej formalnej i nieformalnej sieci profesjonalistów, jak również bliski kontakt z partnerami w ramach Wydziału 2.

Wydział 2 zapewnia wsparcie i pomoc dzieciom, młodzieży i rodzinom z grup ryzyka, wykorzystując przy tym system komputerowy pod nazwą „Opieka nad dziećmi i młodzieżą”. Program nie opisuje problemów konkretnych rodzin, zawiera jedynie listę rodzin wraz z informacją o zajmujących się nią profesjonalistach. Dodatkowo istnieje możliwość organizowania specjalnych spotkań w CJG dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka, dla rodziców dzieci wykazujących zachowania problemowe i/lub dla rodzin borykających się z dysfunkcjami, takimi jak depresja rodzica, stres, uzależnienie, ubóstwo, opóźnienie rozwojowe, brak odpowiednich warunków mieszkaniowych, bezrobocie, konflikt pomiędzy rodzicami. CJG oferuje też inne usługi, w tym usługi tzw. trenerów rodziny jeśli rodzina potrzebuje intensywnego wsparcia (praktycznego); opiekę dzienną; weekendową opiekę zastępczą; intensywne szkolenia dotyczące pozytywnego rodzicielstwa.

Sposób realizacji działań

CJG oferuje rodzicom wsparcie w różnych formach, mailowo, telefonicznie czy w ramach bezpośrednich spotkań. Wydział 1 realizuje program „Trzy P” (Program Pozytywnego Rodzicielstwa; ang. Positive Parenting Programme), jest to element polityki zdrowia publicznego mający na celu wmacnianie pozytywnego rodzicielstwa. Na program składa się informacja medialna skierowana do rodziców, wykłady, indywidualne szkolenia rodzicielskie oraz szkolenia grupowe.

Udział rodziców i dzieci w planowaniu, organizacji, opracowywaniu, wdrażaniu, wspomaganii i/lub ewaluacji praktyk

Ośrodki SPIL, zależnie od okolicy, w której działają, mają różny profil dopasowany do potrzeb rodziców i dzieci w danym miejscu. Każdy ośrodek ma więc indywidualny charakter odzwierciedlający lokalne potrzeby. Na potrzeby każdego ośrodka realizowane są precyzyjne badania kwestionariuszowe pozwalające wyodrębnić kluczowe w danym miejscu usługi i zidentyfikować grupę docelową¹⁷. Zasadnicze znaczenie mają tu potrzeby świadczeniobiorców. W ramach ośrodków SPIL wsparcie dla rodziców oferowane jest w sposób przyjazny i dostosowany do potrzeb rodzica.

¹⁷ EUKN (2006). *Baw się i ucz — metoda pracy z dziećmi*, Eindhoven, <http://tinyurl.com/65yk6zn>

Promowanie podejścia

Strona internetowa miasta Eindhoven zawiera informacje dotyczące CJG i ośrodków SPIL. CJG prowadzi też własną stronę internetową promującą ośrodki SPIL.

Zapewnienie jakości

Wszystkie ośrodki SPIL są zobowiązane do przestrzegania uzgodnionych polityk i procedur. We współpracy ze wszystkim partnerami muszą też opracować czteroletnie i roczne plany opierające się na wspólnym dla całego miasta formacie. Plan czteroletni określa instytucje partnerskie, ich grupy docelowe i świadczone usługi. Opisuje też działania bezpośrednio skierowane do dzieci, wsparcie oferowane rodzicom, współpracę pomiędzy profesjonalistami w zakresie angażowania rodziców, bezpieczeństwa i zdrowia. Plan roczny to z kolei rozbięcie planu czteroletniego na konkretne aktywności do zrealizowania¹⁸. Dodatkowo na potrzeby ośrodków SPIL opracowano też zestaw procedur, np. procedurę postępowania w przypadkach przemocy rówieśniczej czy w przypadkach (podejrzenia) krzywdzenia dziecka albo model angażowania rodziców.

II. Świadczeniodawcy, pracownicy, praca zintegrowana

Agencje, organizacje, interesariusze i specjaliści biorący udział w planowaniu, organizowaniu, opracowywaniu, realizacji i/lub promowaniu danej praktyki

Wszystkie ośrodki SPIL mają tę samą podstawową strukturę, oferują edukację podstawową, zabawę i opiekę nad dzieckiem. Organizują świadczenia i wybierają do ich realizacji preferowanych partnerów ze swojej okolicy. Kiedy to konieczne, ośrodki współpracują z przychodniami pediatrycznymi, instytucjami pomocy społecznej, jednostkami świadczącymi usługi na rzecz młodzieży i innymi organizacjami, które mogą służyć pomocą w określonych przypadkach.

W ramach Wydziału 1 CJG współpracują ze sobą następujące organizacje: GGD (poradnie zdrowia dla dzieci i młodzieży w wieku 4–19 lat); Humanitas (organizacja pomocy społecznej); Korein (ośrodek opieki żłobkowej); Lumens Groep (lokalna organizacja świadcząca pomoc społeczną); ośrodki SPIL, Zuidzorg (poradnie zdrowia dla dzieci w wieku od 0 do 4 lat) oraz Gemeente Eindhoven jako jednostka koordynująca.

Partnerzy w ramach Wydziału 2 CJG to: Bureau Jeugdzorg (biuro zajmujące się oceną i kierowaniem rodzin do odpowiednich ośrodków oferujących specjalistyczne usługi na rzecz dzieci i młodzieży), GGD (poradnie zdrowia dla dzieci i młodzieży w wieku 4–19 lat); GGZe (poradnia zdrowia psychicznego), Zuidzorg (poradnia zdrowia dla dzieci w wieku od 0 do 4 lat), Raad voor de Kinderbescherming (biuro ochrony dziecka), Welzijn Eindhoven (lokalna organizacja świadcząca pomoc społeczną), policja, szkoły, Novadic–Kentron (biuro profilaktyki i leczenia uzależnień), MEE (organizacja wspierająca osoby o szczególnych potrzebach) oraz instytucje edukacji obowiązkowej.

¹⁸ Kernan, M. (w przygotowaniu). *Parental Involvement in Early Learning: A review of research, policy and good practice*, raport przygotowany przez Margaret Kernan (ICDI) w imieniu Fundacji Bernarda van Leer, Haga & SPIL Eindhoven (2012). *Concept Pedagogisch Educatief Raamplan*.

W jakim stopniu dana praktyka wykorzystuje doświadczenia władz lokalnych/NGO w zakresie świadczenia usług na rzecz rodzin i rodziców

Władze miejskie Eindhoven są jednostką koordynującą prace wszystkich partnerów współpracujących w ramach Wydziału 1 CJG. Jeśli partnerzy tworzący Wydział 2 nie dotrzymują zapisanych w planie działań zobowiązań możliwe jest też spotkanie z dyrektorem danej organizacji; członek rady miejskiej może wówczas wymusić na organizacji współpracę.

Zaangażowany personel, wykształcenie i przygotowanie pracowników, dostępne poradnictwo i wsparcie

W latach 2009–2010 120 partnerów współpracujących z CJG i ośrodkami SPIL przeszło szkolenia w zakresie programu pozytywnego rodzicielstwa.

Praca zintegrowana

Wszyscy partnerzy współpracujący w ramach ośrodków SPIL podlegają kontroli jednego zespołu kierującego i realizują ustalone wcześniej plany. Każdy ośrodek ma własnego kierownika odpowiedzialnego za działalność ośrodka i wdrażanie polityk.

Partnerzy działający w ramach obydwu wydziałów CJG podpisują rodzaj zobowiązania określającego intencję współpracy. Przewodniczący rady miejskiej ma prawo wywierania nacisku na partnerów, którzy nie realizują podjętego zobowiązania.

III. Kontekst polityczny i wsparcie

Kontekst polityczny

Eindhoven to jeden z 415 okręgów miejskich w Holandii. Jak wspomniano powyżej, w 2007 r. rząd krajowy nałożył na każde miasto obowiązek stworzenia do 2011 roku lokalnego CJG i świadczenia za jego pośrednictwem określonych usług.

Choć propozycja tworzenia ośrodków SPIL wyszła od przewodniczącego rady miejskiej reprezentującego socjaldemokrację, ośrodki otrzymywały takie samo wsparcie od kolejnych przewodniczących z ramienia ugrupowań chrześcijańskiej demokracji (CDA), a ostatnio także partii lewicowej¹⁹. Wsparcie polityczne, jak również uwarunkowania kulturowe i społeczne muszą być brane pod uwagę przy ocenie programu, jednak nie dotyczy to tylko niniejszej praktyki, ale wszystkich programów opisanych w tym kompendium.

Finansowanie

Do 2011 roku CJG w Eindhoven otrzymywało finansowanie (zarówno czasowe, jak i stałe i dedykowane) od rządu krajowego. Ośrodek jest też dofinansowywany przez władze regionalne i lokalne. Ośrodki SPIL utrzymują się ze środków przyznawanych przez władze lokalne, rady szkolne i innych partnerów.

¹⁹ Kernan, M. (w przygotowaniu). *Parental Involvement in Early Learning: A review of research, policy and good practice*, raport przygotowany przez Margaret Kernan (ICDI) w imieniu Fundacji Bernarda van Leer, Haga.

Inne formy wsparcia

W ośrodku CJG dostępne są pomieszczenia na spotkania z rodzinami. W latach 2009–2010 120 partnerów współpracujących z CJG i ośrodkami SPIL przeszło szkolenia w zakresie programu pozytywnego rodzicielstwa.

IV. Wyciągnięte wnioski

Sposób prowadzenia ewaluacji

Ewaluację działań ośrodków SPIL prowadzi Zintegrowana Grupa Nadzoru nad Świadczeniami na rzecz Dzieci i Młodzieży (Integraal Toezicht Jeugd zaken — ITJ). W ramach ITJ współpracuje ze sobą pięć inspektoratów rządowych:

- Inspektorat ds. Opieki Zdrowotnej,
- Inspektorat ds. Edukacji,
- Inspektorat ds. Opieki nad Dziećmi i Młodzieżą,
- Inspektorat ds. Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa,
- Inspekcja ds. Pracy i Dochodów.

ITJ działa w oparciu o Konwencję Praw Dziecka. Grupa skupia się na problemach, których doświadczają lub w które są uwikłane dzieci i młodzież. Przykłady obszarów problemowych to: krzywdzenie dzieci, otyłość, przestępczość nieletnich, uzależnienia, ubóstwo. ITJ bada, w jaki sposób stosowne służby współpracują ze sobą, aby istniejące problemy rozwiązywać lub im zapobiegać.

ITJ określa najpierw problem, który będzie podlegał ocenie. Następnie prowadzone jest rozpoznanie sytuacji w rejonach szczególnie dotkniętych danym problemem. Każde rozpoznanie prowadzone przez ITJ zaczyna się od ustalenia „twardych danych”, czyli zgromadzenie odpowiedzi na pytania: „Ile dzieci jest dotkniętych problemem? Co władze i służby miejskie zrobiły, aby poradzić sobie z problemem? Jakie polityki są wdrażane? Jakie usługi mają służyć rozwiązaniu problemu? Co my, jako grupa nadzorująca, wiemy już o świadczonych usługach?”. W analizowanych ośrodkach miejskich ITJ ocenia współpracę pomiędzy służbami i efekty uzyskiwane wśród dzieci i młodzieży.

Prowadząc rozpoznanie, ITJ wykorzystuje różne metody, w tym kwestionariusze, wywiady, spotkania obserwacyjne, analizy dokumentacji, rozmowy z dziećmi i młodzieżą i/lub rodzicami. Wyniki rozpoznania zbierane są w formie raportu zawierającego także wnioski, rekomendacje, i tzw. komunikat administracyjny. Raport przeznaczony jest dla ocenianych władz miejskich. Na jego podstawie lokalne władze we współpracy z odpowiednimi służbami opracowują plan określający działania umożliwiające rozwiązanie problemów w perspektywie długo- i krótkoterminowej. Podsumowanie wniosków, plan działania i odpowiedź na plan ze strony ITJ składają się na raport końcowy.

Inspektor ITJ monitoruje wdrożenie planu działań. Zawierane jest porozumienie z władzami miasta określające, jak długo taki monitoring będzie kontynuowany. Po upływie tego czasu miasto przeprowadza samoewaluację, aby ocenić efekty zaplanowanych działań i sprawdzić, czy współpraca przełożyła się na poprawę rezultatów.

Niektóre problemy lokalne mogą wymagać rozwiązań na poziomie krajowym, na przykład: pewne rozwiązania legislacyjne czy decyzje rządowe mogą utrudniać współpracę pomiędzy lokalnymi służbami, co z kolei może mieć niekorzystny wpływ na wsparcie dostępne dla dzieci i młodzieży. Z tego względu ITJ informuje o wszelkich tego rodzaju sytuacjach właściwego ministra rządu krajowego.

Główne osiągnięcia, rezultaty, wpływ, efekty i wyniki

Badanie („Zintegrowany nadzór nad świadczeniami na rzecz dzieci i młodzieży”) przeprowadzone w 2006 roku w Eindhoven przez ITJ dało następujące wyniki:

- szkolne zespoły ds. Dzieci i Młodzieży nie działają wystarczająco skutecznie ani wystarczająco szybko,
- lokalne sieci opieki podstawowej nie są wystarczająco dobrze zorganizowane; słaba jest logistyka,
- Agencja ds. Dzieci i Młodzieży (kierująca dziećmi pod opiekę bardziej wyspecjalizowanych służb) jest trudno dostępna.

Badanie wykazało, że współpraca oceniana była jako pozytywna i udana. Zidentyfikowano jednak kilka przeszkód:

- usługi nie były świadczone w sposób ciągły,
- nie wszystkie świadczenia odnosiły się do tych samych celów,
- brak koordynacji i ciągłości w opiece i wsparciu,
- utrudnione docieranie wszystkich służb do grup docelowych — dzieci w potrzebie,
- niewystarczająca wymiana informacji między różnymi służbami; profesjonalści nie dzielili się informacjami o danym dziecku, rodzinie, przypadku, co przekładało się na brak koordynacji,
- ewaluacja nie była uwzględniona w procedurach działania ośrodków SPIL, przez co brak było istotnych informacji dotyczących zarządzania.

We wnioskach grupa ITJ stwierdzała, że ośrodki SPIL są inicjatywą potencjalnie cenną. Kluczowe jest jednak wykonanie analizy zrealizowanych celów, ocenienie skuteczności działań oraz dalszy monitoring wyników i procesów.

W latach 2007 i 2010 w Eindhoven przeprowadzono kolejne oceny wsparcia dla rodziców. Badanie z roku 2010 stwierdzało, że zidentyfikowane wcześniej luki w oferowanych usługach zostały naprawione. W 2010 r. świadczenia na rzecz rodziców były dobrze znane i — w przeciwieństwie do roku 2007 — większa liczba rodziców (choć nie wszyscy) wiedziała, dokąd się zwrócić w razie problemów. Skuteczna okazała się też strategia ułatwiania rodzicom dostępu do pomocy, szczególnie w wybranych społecznościach. Jednocześnie rodzice borykający się z bardziej złożonymi problemami rodzicielskimi, miewali trudności z uzyskaniem właściwej diagnozy i wsparcia dla dziecka i demonstrowali wyższy poziom niezadowolenia²⁰. Udostępniono także dane dotyczące liczby rodziców, którzy zostali objęci różnego rodzaju działaniami wspierającymi. Na tej podstawie stwierdzono, że podejmowane działania docierają do szerokiej populacji²¹.

²⁰ Hogervorst, C. (2011). *Bekendheid, bruikbaarheid en bereik van opvoedondersteuning. Evaluatie opvoedondersteuning van het Centrum Jeugd en Gezin 2e meting*. Bio-rapport nr. 1166.

²¹ Gemeente Eindhoven (2012). *Raadsinformatiebrief Betreft Centrum Jeugd en Gezin Eindhoven*. Raadsnummer 12R4786.

Efekty i wpływ praktyki zintegrowanego działania na przełamywanie międzypokoleniowej transmisji biedy, na wspieranie dzieci w osiąganiu ich pełnego potencjału, na polityki krajowe

Aby mierzyć i monitorować efekty działania CJG, władze miejskie Eindhoven zamierzają wykorzystywać tzw. *basisset indicatoren effectiviteit CJG* (podstawowe wskaźniki skuteczności CJG) opracowane na poziomie krajowym. Wskaźniki te nie są jeszcze w użyciu.

Warunkiem dalszego funkcjonowania ośrodków SPIL w Eindhoven jest możliwość wykazania ich pozytywnego wpływu na sytuację dzieci i młodzieży. Wyodrębniono dwa wskaźniki mierzące efekt istnienia ośrodków: uzyskiwane przez dzieci wyniki w nauce oraz dobrostan dziecka (w tym wszelkie aspekty zdrowia psychicznego i fizycznego). Planuje się wykonanie analizy nakładów i wyników (*input-output analysis*) na podstawie istniejących danych, takich jak częstość ćwiczeń fizycznych w miesiącu (*input*), indywidualne wyniki dziecka na skali BMI (*output*) czy przy użyciu mierników i skal służących do oceny wczesnej edukacji. Trudno wyodrębnić wpływ działania ośrodków SPIL jako niezależny czynnik sprawczy. Wyniki badania wpływu nie są jeszcze dostępne publicznie²².

Efektywność kosztowa

Brak danych dotyczących efektywności kosztowej CJG lub ośrodków SPIL.

Potencjalne zmiany praktyki wynikające z ewaluacji

Wspomniana powyżej analiza przeprowadzona przez ITJ doprowadziła do powstania planu działań dla ośrodków SPIL. Główne cele planu to:

- skuteczniejszy monitoring przyczyn i natężenia problemów;
- uruchomienie systemu wczesnego identyfikowania dzieci z grup ryzyka i skuteczniejszego zarządzania takimi przypadkami;
- innowacyjna współpraca interdyscyplinarna i zintegrowane podejście, polegające na tworzeniu wyodrębnionych zespołów w ramach ośrodków SPIL, kursy profesjonalne dotyczące wczesnego wykrywania problemów, więcej programów profilaktycznych, lepsza współpraca z opieką społeczną i Ośrodkiem dla Młodzieży i Rodzin. Należy też poprawić jakość współpracy z Agencją ds. Dzieci i Młodzieży, usprawniając przepływ informacji pomiędzy partnerami;
- gwarancja lepszego i powszechniejszego wsparcia dla rodziców dzięki utworzeniu Ośrodka dla Młodzieży i Rodzin na poziomie miejskim, oferowanie uniwersalnego wsparcia oraz dostępu do pomocy społecznej w każdym ośrodku SPIL. Utworzenie zespołu zadaniowego w każdej szkole podstawowej.

Przeszkody, wyzwania, trudności

Badanie zrealizowane przez ITJ doprowadziło do stworzenia planu działań dla ośrodków SPIL. Plan obejmował kilka celów, w tym zapewnienie uniwersalnego wsparcia dla rodziców.

²² Kernan, M. (w przygotowaniu). *Parental Involvement in Early Learning: A review of research, policy and good practice*. Raport przygotowany przez Margaret Kernan (ICDI) w imieniu Fundacji Bernarda van Leer, Haga.

Zamierzenie to zrealizowano wdrażając Program Pozytywnego Rodzicielstwa. W 2007 r. powstał ośrodek CJG, który miał za zadanie odnosić się do trudności zidentyfikowanych przez ITJ. Na przykład, dzięki istnieniu CJG możliwa była sprawna koordynacja świadczeń poprzez wprowadzenie ogólnomiejskiego systemu oceny przypadków polegającego na współpracy partnerów zgodnie z zasadą „jedna rodzina, jeden plan”. W CJG odbywają się także konsultacje ze wszystkimi partnerami współpracującymi w ramach Wydziałów 1 i 2 dotyczące kreowania polityki społecznej i zarządzania systemem.

Elementy, które można uznać za sukces

O sukcesie wsparcia dla rodziców w Eindhoven świadczy fakt, że usługi dotyczące małych dzieci, dzieci w wieku 0–12 lat i ich rodziców są świadczone w sposób ciągły i jednorodny. Świadczenia są dobrze dopasowane do wieku i poziomu rozwoju dziecka.

Co koniecznie robić, a czego zdecydowanie unikać

Koniecznie:

- zapewniać ciągłość opieki, z naciskiem na wyspecjalizowaną pomoc w ramach wsparcia uniwersalnego;
- wykorzystywać jeden program rodzicielski, dzięki czemu profesjonaliści będą rozmawiać z rodzicami „tym samym językiem”.

Unikać:

- przerw w finansowaniu ośrodków SPIL w czasach kryzysu ekonomicznego,
- odbierania ośrodkom SPIL możliwości posiadania indywidualnego charakteru, odzwierciedlającego potrzeby rodziców i dzieci.

V. Wdrożenie w innych miejscach

Możliwość wdrożenia/zastosowania/dostosowania/przeniesienia praktyki w inny kontekst sytuacyjny

Zastosowana w Eindhoven koncepcja oferowania wsparcia rodzicielskiego zarówno na poziomie miejskim (CJG), jak i dzielnicowym (ośrodki SPIL) może być dowolnie przenoszona, bo rodzice w innych krajach także docenią możliwość uzyskania pomocy blisko domu. Kluczowe jest tu oczywiście ponadpartyjne wsparcie polityczne.

Elementy niepodlegające zmianom

Podstawowy model nie może być modyfikowany, tzn. oferowanie wsparcia na poziomie ogólnomiejskim i lokalnym oraz ciągłość opieki.

Elementy, które mogą zostać przystosowane do innych uwarunkowań/kontekstów sytuacyjnych

Fakt, że każdy ośrodek SPIL ma własny charakter (oferuje inne usługi) odzwierciedlający potrzeby rodziców i dzieci oznacza, że można ten system pracy przenosić na dowolny grunt. Do lokalnych uwarunkowań można też dostosować wybór współpracujących partnerów.

Warunki decydujące o możliwości zastosowania praktyki w innym miejscu lub przystosowania jej do innych okoliczności

Zapewnianie wsparcia rodzicielskiego w jednym ośrodku centralnym i kilku lokalnych wymaga przeszkolenia wszystkich profesjonalistów w stosowaniu jednego wspólnego programu wzmacniania kompetencji rodzicielskich. Ważne jest też wsparcie polityczne oraz uwzględnienie różnic kulturowych i uwarunkowań społecznych. Odnosi się to jednak do wszelkich praktyk, nie tylko ośrodków SPIL i CJG w Eindhoven.

The Centre for Youth and Families (CJG) and SPIL Centres in Eindhoven, The Netherlands

Eindhoven is one of 415 municipalities in the south of The Netherlands. Parenting support in Eindhoven is offered in a central location from the Youth and Family Centre (CJG) and from several decentralised locations (SPIL Centres). The name SPIL Centre is derived from Spelen (play), Integreren (integration) and Leren (learning). In 2007, the national government required each municipality to set up a CJG by 2011. The development of SPIL Centres pre-dates this. Both the CJG and SPIL Centres in Eindhoven offer universal and more targeted services but the SPIL Centres all have different profiles to reflect the needs of parents and children in the neighbourhood.

KEYWORDS:

PARENTS, SUPPORT, FAMILY, INTEGRATION, CHILDREN, YOUTH